

Водач на поклонническите групи в Хилендар през годините 1756 и 1757 отново е "духовника Лаврентие", за който някои изследователи предполагат, че е брат на Паисий.

От средата на XVIII в. богомолците от Сливен посещават по-често Света гора и поддържат интензивни връзки с тамошните манастири. В Поменик на Хилендарския манастир, започнат през 1767 г. и с последна година на вписване 1818 г., са посочени сливенски дарители и поклонници през деветнадесет години.⁹ Кърджалийските размирици осуетяват регулярните пътувания до Света гора. През 1803 г. таксидиотът на Хилендар съобщава на манастирската управа, че не може да изпрати гости, понеже "скорбь ли, или теснота, или бесовските напасти? Ето вси братья християне страждат от зависти демонските".¹⁰ Измененията, които настъпват в социално-икономическата структура на града, се отразяват в съдържанието на манастирския архив. Абаджийският и казанджийският еснаф от Сливен оказват голяма материална помощ на Хилендар, който тогава, както и другите светогорски манастири, се намира в критично положение.

Сливенци показват благочестието си и в Зографския манастир. Доказателство за това са Големият епархиален поменик и кореспонденцията, съхранена в манастирската библиотека.¹¹ През 1774 г. поклонническата група се води от йеромонасите Макарий и Симеон, монасите Йоаникий и Сисоя. Поклонници и дарители от Сливен са записани през годините 1776, 1779, 1784, 1786, 1788, на 1 април 1792 г, 1793, 1794, 1798, 1801, ежегодно от 1803 до 1809 г. След прекъсване от пет години в кондиката са отбелязани имената на 7 сливенци. Следващото и последно записване е преди „Голямото преселение" през 1830 г.¹²

Таксидиотите в Сливен на Атонските манастири и Рилска обител не биха могли да се представят еднотипно, но присъствието им най-общо е с положителен знак. Определящи са духовната им извисеност и верска отдаденост, религиозните добродетели, усилията да просвещават. Посредничеството им в интензивните връзки на сливенци с манастирите допринася да се опазят най-големите културни и духовни центрове, където се съхранява българската книжовна традиция. От друга страна, интелектуалната и емоционална атмосфера, съществуваща в Света гора и Рила, оказва въздействие върху оформяне на мирогледа на сливенци, търсеци ново поле за духовна, стопанска и обществена организираност.

Поклонничеството в Атонските манастири и Рилската обител, общението с техните таксидиоти са важен фактор за поддържане на средновековната книжовна традиция от времето на Малката Света гора и издигането на Сливен като въз-